بەندی هەشتەم

حوکمی ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی لەدایك بوونی عیسی علیه السلام

هەر وەك لە پێشتردا وتمان، یەكێك لە شوبهەی ئەوانەی كە ئاهەنگ دەگێڕن بە بۆنەی لە دایك بونی پێغەمبەر ﷺ، بریتیە لە شوبهەی ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی لەدایك بوونی عیسی علیە السلام، وە هەر بۆیە لە كۆتایی ئەم نامیلكەیەدا، بە باشمان زانی بە كورتی حوكمی ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی لە دایك بونی عیسی علیە السلام و سەری ساڵی زایینیەوە ڕوون بكەینەوە، كە بابەتەكەش بریتیە لە كورت كراوەو هەڵهێنجراوی نامیلكەی (الاحتفال برأس السنة) نوسینی (عبدالله عبدالحميد الأثري).

وە دیارە ڕوون و ئاشكراشە كە دروست نیە بۆ موسڵمانان لاسایی گاورەكان بكەنەوە لە هیچ نەفامیەكیاندا، وە حەرامە بەشداری ئەو ئاهەنگانە بكەن كە لە دینەكەیاندا هەیە، چ جای ئەو ئاهەنگانەش كە داهێنراوی خۆیانن و لە دینی ئەوانیشدا نیە، ئەوە بێ گومان زیاتر حەرامە شوێنیان بكەوین كە لە دینی خۆشیاندا بیدعەیەو حەرامە، وە بەڵگەش لەسەر ئەم حوكمە زۆرن، بۆ نموونە:

- **یەكەم**: بەڵگە لە قورئانی پیرۆز:

یەكەم: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾[1]، واتە: (پاشان ئەی محمد ﷺ تۆمان خستە سەر شەریعەتێك و ڕێنمونیمان كردی بۆ بەرنامەو ئاینێك كە ئیسلامە شوێنی بكەوە، وە شوێن هەواو ئارەزوی ئەو كەسانە مەكەوە كە نەزانن).

1 الجاثية/١٨

شێخی ئیسلام ابن تیمیە ڕەحمەتی خوای لیٚ بیت دەفەرموێت: (پێغەمبەر ﷺ لەسەر شەریعەتێك بوو کە بۆی دانرابو، وە فەرمانی پیٚ کرابوو بەشوێن کەوتنی و نەهی لیٚ کرابوو لە شوێن کەوتنی هەواو ئارەزوی ئەوانەی کە نەزانن ﴿ ٱلَّذِينَ لَا يَعۡلَمُونَ ﴾، وە ئەوانەی کە دەچنە ناو ڕیزی ئەوانیشەوە، وە هەموو ئەوانەی کە پێچەوانەی شەریعەتەکەی ئەوبن....... بۆیە کافرەکان دڵخۆش دەبن بە شوین کەوتن و هاو ڕابونی موسڵمانان لە هەندی لە کارەکانیاندا، وە هەوڵ دەدەن بە بەخشینی گەورە لەو پیناوەدا)[2].

دووەم: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَلَئِنۡ أَتَيۡتَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ بِكُلِّ ءَايَةٖ مَّا تَبِعُواْ قِبۡلَتَكَۚ وَمَآ أَنتَ بِتَابِعٖ قِبۡلَتَهُمۡۚ وَمَا بَعۡضُهُم بِتَابِعٖ قِبۡلَةَ بَعۡضٖۚ وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم مِّنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ إِنَّكَ إِذٗا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾[3]، واتە: (وە ئەگەر هەرچی بەڵگە هەیە بیهێنی بۆ خاوەن کتێبەکان شوێن قیبلەی تۆ ناکەون؛ وە تۆش شوێن قیبلەی ئەوان ناکەوی، وە هەندیٚ لەوان شوێن قیبلەی هەندێکی تریان ناکەون، وە ئەگەر تۆ شوێن هەواو ئارەزوی ئەوان بکەویت دوای ئەوەی زانیاریت بۆ هات، ئەوە تۆ ئەو کاتە لە ستەم کارانی). وە دەفەرموێت: ﴿ وَلَئِنِ ٱتَّبَعۡتَ أَهۡوَآءَهُم بَعۡدَمَا جَآءَكَ مِنَ ٱلۡعِلۡمِ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِيّٖ وَلَا وَاقٖ ﴾[4]، واتە: (بە ڕاستی ئەگەر شوێن هەواو ئارەزوی ئەوان بکەویت دوای ئەوەی کە زانیاریت بۆهات و بۆت دەرکەوت کە تۆ لەسەر حەقیت و ئەوان لەسەر بەتاڵن، ئەوا هیچ کەس لە بەرامبەر خوادا پشتیوانی و بەرگریت لیٚ ناکات).

ابن كثير ڕەحمەتی خوای لیٚ بێت لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا دەفەرموێت: (ئەوە هەڕەشەیەکە بۆ زانایان کە شوێن ڕێچکەی گومڕایان دەکەون).

وە شیخی ئیسلام ابن تیمیە ڕەحمەتی خوای لیٚ بێت دەفەرموێت: (بەڵگەی ئەوەی تێدایە کە بە شیوەیەکی گشتی بە پێچەوانەی ئەوان ڕەفتار بکەیت).

سێیەم: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقُولُواْ رَٰعِنَا وَقُولُواْ ٱنظُرۡنَا وَٱسۡمَعُواْۗ وَلِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٞ ﴾[5]، واتە: (ئەی ئەوانەی بڕواتان هێناوە ئێوە کاتێك دەتانەویٚ بە پێغەمبەر ﷺ بڵێن (چاوەڕێمان بکە)، ووشەیەك بەکار مەهێنن کە لە لای جولەکەکان مانایەکی ناشیرینی هەیە، وەك وشەی (راعنا)، چونکە ئەوان کە ئەم ووشەیە بەکار دەهێنن مەبەستیان بیٚ ئەدەبی کردنە لەگەڵ پێغەمبەر ﷺ، کەواتە واز بهێنن لە ووشەیەك کە ئەوان دڵیان پیێ خۆش دەبێت، بەڵکو بڵێین: ﴿ ٱنظُرۡنَا وَٱسۡمَعُواْ ﴾، وە بۆ کافران سزای توندو بە ئێش هەیە)، ابن كثير ڕەحمەتی خوای لیٚ بێت دەفەرموێت: (خوای گەورە نەهی کردوە لە بەندە بڕوادارەکانی کە خویان بچوێنن بە کافران لە گوفتارو ڕەفتاریاندا ....، وە بەڵگەیە لە سەر نەهی و هەڕەشەیەکی

[2] اقتضاء الصراط المستقيم
[3] البقرة/١٤٥
[4] الرعد/٣٧
[5] البقرة/١٠٤

توند لە خۆچواندن (تشبه) بە کافران لە گوفتارو ڕەفتارو جل و بەرگ و جەژنەکان و عبادەتەکانیان، وە جگە لەوانەش هەموو ئەو کارانەی کە بۆ ئێمە بە شەرع دانەنراوە).

وە جولەکەکان ووشەی (راعنا)یان بەکارهیناوە لە بەرامبەر پێغەمبەر ﷺ وەك بێ ڕێزی و بێ ئەدەبیەك، بۆیە خوای گەورە فەرمانی بە بەندە ئیماندارەکانی کرد کە پێچەوانەی ئەوان بکەن تەنانەت لە قسەکردنیشیاندا! چ جای بە خۆچواندن و لاسایی کردنەوەیان لە ڕەفتارو هەڵس و کەوتیاندا؟!

چوارەم: خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ ٱللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ ٱلْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ ٱلْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ ﴾[6]، واتە: (ئایا کاتی ئەوە نەهاتوە بۆ ئیمانداران کە دڵەکانیان بلەرزێت و بترسێت لە ترسی خواو لەوەی کە دابەزیوە لە حەق و ڕاستی کە بریتیە لە قورئان؟ وە وەك ئەوانە نەبن کە پێشتر کتێبیان بۆ هاتبوو دوای ئەوەی ماوەیەکیان بەسەردا تێپەڕی دڵیان ڕەق بوو بوو، وە هەر بۆیە زۆربەیان فاسق بون و لە فەرمانی خوا دەرچو بوون).

ابن كثير ڕەحمەتی خوای لێ بێت لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا دەفەرمویت: (خوای گەورە نەهی کردوە لە ئیمانداران کە خۆیان بچوێنن بە ئەهلی کتاب لە جولەکەو گاورەکان (اليهود و النصارى)، وە نەهی لێ کردون لە وەی کە خۆیانی پێ بچوێنن لە هەموو کارێکی بنچینەیی و لاوەکی (الاصلية والفرعية).

پێنجەم: خوای گەورە دەفەرمویت: ﴿ وَٱلَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ ٱلزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا۟ بِٱللَّغْوِ مَرُّوا۟ كِرَامًا ﴾[7]، واتە: (وە ئەوانەی ئامادەی شوێنێك نابن کە بێ شەرعی تێدا بکرێت، وە ئەگەر بەلای شتی خراپدا بڕۆن بەڕێزەوە بەلایدا تێ دەپەڕن و ڕێز لە خۆیان دەگرن و خۆیان ناهێننە ڕیزی خراپەکاران)، خوای گەورە لەم ئایەتەدا مەدحی بەندە چاکەکانی خۆی دەکات (عباد الرحمن)، کە پێچەوانەی کافرەکان دەکەن لە عادەتە پوچەکانیان، وە ئامادەی شوێنێك نابن کە بێ شەرعی تێدا بکرێت، وە زۆرێك لە موفەسیرین و پیشەوایانی سەلەف دەڵێن: (الزور: هو أعياد المشركين) واتە: جەژنی موشریکەکان.

وە شیخی ئیسلام ابن تيمية ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرمویت: (جەژنی هاوەڵ دانەران (المشركين) شوبهەو شەهوەتە، کە ئەمە شتێکی پوچە؛ لەبەر ئەوەی هیچ سودێکی بۆ دین و هیچ تام و چێژێکی تێدا نیە، وە داهاتوەکەشی بریتیە لە ناڕەحەتی و دەبێت بە (الزور) واتە: ئامادەبونی شوێنێك کە بێ شەرعی تێدا بکرێت، وە ئامادەبوونیشی شاهێدی دانە لەسەری، وە مادام خوای گەورە مەدحی ئامادە نەبونی کردووە، کە ئەویش تەنها بریتی یە لە ئامادە بوون بەبینین یان بە گوێ گرتن، ئەی چۆن دەبێت بە هاوڕابوون لەگەڵیاندا لەو کارو کردەوانەی کە ئەنجامی دەدەن نەك تەنها ئامادەبوون؟!)[8].

---

[6] الحديد/١٦

[7] الفرقان/٧٢

[8] اقتضاء صراط المستقيم

- **دووەم/ بەڵگە لە سوننەتی پێغەمبەر ﷺ:**

یەكەم: پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (من تشبه بقوم فهو منهم)[9]، واتە: هەر كەسێك خۆی بە نەتەوەو قەومێك بچوێنێت ئەوە لەوانە .

التشبە: بریتیە لە خۆچواندنی موسڵمانان بە كافران لە بیرو باوەڕو عیبادەت و ڕەوشتیاندا، یان بەو عادەتەی كە هەیانە .

وە زانای پایە بەرز (محمد بن عبدالرؤوف المناوي) ڕەحمەتی خوای لێ بێت لە شەرحی ئەم فەرمودە پیرۆزەدا دەفەرموێت: (خۆ پۆشین بە پۆشاكی ئەوان، وە وەك ئەوان كردەوە بكات، وە بەڕەوشتی ئەوان هەڵس وكەوت بكات ....، تاخۆچواندنەكە هاوشان دەبێت لە ڕوكارو ناوەرۆكدا (الظاهر و الباطن).

وە بزانە موسڵمانی بەڕێز هەر كەسێك خۆی بە پیاوچاكان و لە خوا ترسان بچوێنێت ئەوە لەوانەو لە قیامەتدا لەگەڵ ئەوان حەشر دەكرێت، وە هەر كەسێكیش خۆی بچوێنێت بە جولەكەو گاورو كافران ئەوە لەوانەو لە قیامەتدا لەگەڵ ئەوان حەشر دەكرێت خودا پەنامانداا.

دووەم: پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لَيسَ مِنا مَنْ تشَبهَ بِغيرِنا، لا تَشَبَهوُا باليهودِ ولا بالنَصارى)[10]، واتە: (لە ئێمە نیە هەر كەسێك خۆی بچوێنێت بە جگە لە ئێمە، خۆتان مەچوێنن بە جولەكەو گاورەكان).

سێیەم: پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لَيسَ مِنّا مَن عَمِلَ بِسُنَةِ غيرنا)[11]، واتە: (لە ئێمە نیە هەر كەسێك كردەوەو هەڵسوكەوت بكات لەسەر ڕێ و شوێنی غەیری ئێمە)، ئەم فەرموودەیە هەڕەشەیەكی توندە بۆ ئەو كەسانەی واز لە سوننەتی پێغەمبەر ﷺ دێنن وشوێن ڕێ و شوێنی جولەكەو گاورەكان دەكەون، وە شتێكی زۆر گەورەو پڕ بایەخ بەشتێكی پوچ و بەتاڵ دەگۆڕنەوە.

چوارەم: ثابتی كوڕی ضحاك ﷺ دەفەرموێ: پیاوێك نەزری كرد لە سەردەمی پێغەمبەری خوادا ﷺ كە حوشترێك سەرببڕێت لە (بوانة)، پیاوەكە هاتە لای پێغەمبەری خوا ﷺو وتی: من نەزرم كردووە كە حوشترێك لە (بوانة) سەر ببڕم، پێغەمبەر ﷺ فەرموی: (هل كان فيها وثن من أوثان الجاهلية يعبد؟ واتە: (ئایا بتێكی لێ بووە لە بتەكانی سەردەمی جاهیلیەت و نەفامی و پەرسترابێت؟) وتیان: نەخێر، فەرمووی: (فهل كان فيها عيد من أعيادهم؟) واتە: (ئایا شوێنی جەژنێك لە جەژنەكانیان بووە؟) وتیان: نەخێر، پێغەمبەر ﷺ فەرموی: (پابەندبە بە نەزرەكەت، بەڵام پابەند بوون نیە بە نەزركردن لە سەرپێچی خوای گەورەدا ....)

لەو فەرمودەیەدا دەردەكەوێت كە هاوڕابوون لە جەژنەكانیان ئەگەر تەنها بە ئامادەبونیش بێت لە شوێنەكان، تەنانەت ئەگەر جێ بە جێ كردنی پەرستنێكیش بێت، دادەنرێت بە سەرپێچی خوای پەروەردگار، لەبەر ئەوەی ئەو كارە دان پیادانانە بەو شوێنە كە سەرپێچی خوای گەورەی لێ دەكرێت.

پێنجەم: لە ئەنەسی كوڕی مالكەوە ﷺ دەفەرموێ: كە پێغەمبەر ﷺ هاتە مەدینە، دوو ڕۆژیان هەبوو یاریان تێدا دەكرد، فەرموی: (ئەو دوو ڕۆژە چین؟ وتیان: ئێمە یاریمان تێدا دەكردن لە سەردەمی جاهیلی دا، پێغەمبەر

---

[9] سبق تخريجه
[10] صحيح الجامع ٥٤٣٤
[11] صحيح الجامع ٥٤٣٩

ﷺ فەرمووی: (إن الله قد أبدلكم بهما خيراً منهما يوم الأضحى ويوم الفطر)[12]، واتە: (بە ڕاستی خوای گەورە بۆی گۆڕین بە دوو ڕۆژی خێرترو چاکتر لەوانە، ئەوانیش (ڕۆژی جەژنی قوربان و جەژنی ڕەمەزان).

پێشەوا _ الحافظ الذهبي _ ڕەحمەتی خوای لێ بێت لەکتێبی (تشبيه الخسيس بأهل الخميس)دا دەفەرموێ: (لەم فەرمودەیەی پێغەمبەر ﷺ دەردەکەوێت کە هەموو نەتەوەیەك جەژنێکی تایبەتی هەیە، هەروەکو خوای گەورە دەفەرمووێ: ﴿ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ﴾[13]، واتە: (بۆ هەموو گەلێك لە ئێوە شەریعەت و ڕێبازێکمان داناوە)، جا بۆیە ئەگەر بۆ گاورەکان جەژنێك و بۆ جولەکە جەژنێك هەبێت، ئەوە تایبەت بووە بەوان، وە موسڵمان نابێت بەشداری بکات لەگەڵیاندا، هەروەك لە شەریعەت و ڕێبازدا بەشداریان ناکات).

وە هەر لەو بابەتەدا دەفەرموێ: (پەنا بەخوا لە جەهل و نەزانی! پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (من تشبه بقوم فهو منهم)، لەوانەیە یەکێك بڵێت: خۆ ئێمە مەبەستمان نیە خۆمانیان پێ بچوێنین و لاسایان بکەینەوە؟ لە وەڵامدا پێیان دەوترێت: (تەنانەت هاوڕابون و بەشداری کردن لەگەڵیاندا لە بۆنەو جەژنەکانیاندا حەرامە، بە بەڵگەی جێگیر لە فەرمودەی صەحیحی پێغەمبەر ﷺ کە: (نهى عن الصلاة وقت طلوع الشمس ووقت غرُوبها)[14]، واتە: (پێغەمبەر ﷺ نەهی کردوە لە نوێژ کردن لە کاتی هەڵهاتن و ئاوابونی خۆردا)، وە دەفەرموێت: (إنها تطلع بين قرني شيطان وحينئذ يسجد لها الكفار)[15]، واتە: خۆر هەڵدێت لە نێوان هەردوو شاخی شەیتان، وە لەو کاتەدا کافرەکان سوجدە بۆ خۆر دەبەن.)

وە ئەمە لە کاتێدا کە نوێژ خوێن مەبەستی ئەوە نیە، ئەگەر مەبەستی ئەوە بێت ئەوا کافر بوە، بەڵام خودی هاوڕابون و بەشداری کردن لەگەڵیاندا ئەوا حەرامە .

وە دەفەرموێت: (پێوستە لەسەر هەموو موسڵمانێك کە دور کەوێتەوە لە جەژنەکانیان و خۆی و ماڵ و منداڵی بپارێزێت لێیان، ئەگەر ئیمانی بە خوداو ڕۆژی دوایی هەیە ....).

شەشەم: لە (عبدالله ی کوڕی عەمری کوڕی عاص)ەوە رضي الله عنه، پێغەمبەر ﷺ پێی وت کاتێ بینی جلێکی ڕەنگ کراوی لەبەردابوو:(إن هذه ثياب الكفار فلا تلبسها، قلت: أغسلها، قال: لا بل أحرقها)[16]، واتە: (بە ڕاستی ئەمە جل و بەرگی کافرانە لەبەری مەکە، وتم: بیاشۆم، فەرموی: نا، بەڵکو بیانسوتێنە).

زانای فەرمودە ناس شێخ أحمد شاکر ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەڵێت: (ئەم فەرمودەیە بە ڕاشکاوی دەلالەت دەکاتە سەر حەرامی خۆچواندن بە کافران لە جل و بەرگ و ڕوخسار و ڕواڵەت دا........)[17].

حەوتەم: پێغەمبەر ﷺ فەرمانی کردووە بە پێچەوانەی کافران لە جولەکەو گاورو موشریکەکان لە هەموو کاروبارێکدا (الأصول و الفروع):

---

12 صحيح روا ابوداود

13 المائدة/٤٨.

14 رواه البخاري

15 صحيح جامع الصغير رقم (٣٧٧٥).

16 رواه مسلم (١٣٤٥)

17 مسند إمام احمد بتحقيق أحمد شاكر

أ- پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (خالفوا اليهود؛ ووفروا اللحى، واحفوا الشوارب)[18]، واتە: (پێچەوانەی جولەکەکان بکەن، ڕیشتان بەردەنەوە و سمێڵتان کورت بکەنەوە).

ب – وە پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێ: (خالفوا اليهود؛ فإنهم لا يصلون في نعالهم ولا خفافهم)[19]، واتە: (پێچەوانەی جولەکەکان بکەن، ئەوان نوێژ ناکەن بەنەعل و خوفەکانیانەوە[20]).

ج- پێغەمبەر ﷺ دەفەرموێت: (لايزال الدين ظاهراً ما عجّل الفطر، لإن اليهود والنصارى يؤخرون)[21]، واتە: (بەردەوام ئاینی ئیسلام ئاشکراو سەرکەوتووە، تا ئەو کاتەی خەڵکی پەلە بکەن لە بەربانگ کردندا، چونکە جولەکەو گاورەکان بەربانگ دوا دەخەن).

د – وە ئەبو موسای ئەشعەری ﷺ دەفەرموێت: (جولەکەکان ڕۆژی عاشورایان کردبوو بە جەژن، پێغەمبەر ﷺ فەرموی: (خالفوهم؛ صوموا أنتم)[22]، واتە: (پێچەوانەی ئەوان بکەن، ئێوە بە ڕۆژوو بن).

وتەی پێشەوایانی سەلەف لە موخالەفەی کافراندا:

- پێشەوای موسڵمانان عمری کوڕی خطاب ﷺ دەفەرموێت: (اجتنبوا أعداء الله في أعيادهم)[23]، واتە: (خۆتان دوورخەنەوە لە دوژمنانی خوا لە جەژنەکانیاندا).
- وە هاوەڵی بەڕێز عبدالله ی کوڕی مسعود ﷺ دەفەرموێت: (لا يشبه الزي بالزي، حتى تشبه القلوب)[24]، واتە: (جل و بەرگ و پۆشاك لەیەك ناچێت، تا دڵەکان لەیەك نەچن).
- شێخی ئیسلام إبن تيمیه ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت: (حەلاڵ نیە بۆ موسڵمانان کە خۆیان بچوێنن بە کافران و جولەکەو گاورەکان، لە هەر شتێکدا کە تایبەت بێت بە جەژنەکانیان لە خواردن و جل و بەگ و ......)[25].
- پێشەوا إبن القيم ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت: (وە پیرۆزبایی کردن لێیان لەو شتانەی کە تایبەتن بە خۆیان، حەرامە بە کۆڕای زانایان (باجماع العلماء)، وەك ئەوەی پیرۆزبایی جەژنەکانیان لێ بکەیت و بڵێی: جەژنت پیرۆزبێت، یا بەختەوەر بن لەو جەژنەو هتد..... ئەوە ئەگەر خاوەنەکەی پارێزراو بێت لە کوفر، ئەگینا لانی کەم لەحەرام دایە، چونکە وەك ئەوە وایە پیرۆزبایی لێ بکەیت بە سوجدە بردنی بۆ بت و خاچ، .... وە هەر کەسێك پیرۆزبایی لە یەکێك بکات لە سەرپێچی کردنی خوای گەورەدا یان بیدعەیەك یان کوفرێك، ئەوە نزیکە لە توڕەیی و هەڕەشەی خوای گەورە)[26].

---

18 رواه البخاري (٥٨٩٢، ٥٨٩٣)وغيره

19 رواه البخاري و مسلم

20 جوتێ گۆرەویە لە چەرم دروست دەکرێت.

21 صحيح رواه أبو داود (٢٣٥٣)

22 رواه البخاري(٢٠٠٥)

23 السنن الكبرى ٩/٢٣٤

24 المصنف لابن أبي شيبه ٤٣/٧

25 مجموع الفتاوى ج٢٥/٣٢٩

26 أحكام أهل الذمة ج/١

- پرسیار کرا لە زانای پایە بەرز عبد العزیز بن باز ڕەحمەتی خوای لێ بێت، دەربارەی جەژنەکانی لە دایك بوون، وە ئایا ئاینی ئیسلام رێگەی پێ داوە؟

لە وەلاَمدا وتی: گومانی تێدا نیە کە خوای گەورە دوو جەژنی بۆ موسڵمانان داناوە کە زیکرو نوێژی تێدا کۆبۆتەوە، کە ئەوانیش جەژنی رەمەزان و جەژنی قوربانە، لە جیاتی جەژنەکانی جاهیلی، وە چەند جەژنێکی تریشی بۆ داناوین لەسەر جۆرەها زیکرو عیبادەت، وەك ڕۆژی هەینی و ڕۆژی عەرەفەو ڕۆژەکانی جەژنی قوربان (أيام التشريق)، بەلاَم بۆ ئێمەی دانەناوە جەژنیك بۆ لەدایك بوون، نە لە دایك بوونی پێغەمبەر ﷺ نەکەسی تریش).

وە دروست نیە بۆ موسڵمان کە بەشداری کافران بکات لە جەژنەکانیاندا، وە دڵخۆشی و بەختەوەری دەربرێت بەو بۆنەیەوە.

خوێنەری بەڕێز/

لەوەی کە باسکرا دەرکەوت کە ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی جەژنەکانی جولەکەو گاورەکان بە گشتی و لەناویاندا بە بۆنەی سەری ساڵی زاینی (لە دایك بوونی عیسی علیه السلام) وە پیرۆزبایی لێ کردنیان، دروست نیە و حەرامە. وە چۆن دەبێت بۆ موسڵمانان بە کافرێك بڵێن: (جەژنت پیرۆزبێت؟!!) لە کاتێکدا خوای گەورە هەڕەشەی توندی لەو کافرە کردووە بە ئاگری دۆزەخ، وە دەیخاتە ناویەوەو تێیدا ئەمێنێتەوە بۆ هەتا هەتایی، وە بەلگە لەسەر ئەم بابەتەو هاوشێوەکانی زۆرەو ناتوانرێت کورت بکرێنەوە لە بابەتێکی ئاوا بچوکدا، بۆیە هەر کەسێك ئەیەوێت زیاتر لەو بابەتە شارەزابێت، ئەوا دەتوانێت بگەڕێتەوە سەر کتێبی (إقتضاء الصراط المستقيم لمخالفة أصحاب الجحيم) نوسینی شیخی ئسلام ابن تیمیه ڕەحمەتی خودای لی بێت، کە زۆر بە درێژی و تێرو تەسەلی هەموو بابەتەکانی ڕوون کردۆتەوە .

لە کۆتاییدا خوای گەورە زیاتر هیدایەتمان بدات بۆ شارەزا بوون لە ئاینەکەی و ناسینی بیدعەو دورخستنەوەو جیاکردنەوەی لە دین و لە شوێن هەر بیدعەیەك سوننەتێکی پێغەمبەر ﷺ زیندوو بکەینەوە.

و صلى الله على نبينا محمد و على آله وصحبه أجمعين

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين